

Retanle medieval

tema: Rajoles

Retaulle Medieval

Lema: Rajoles

De rajoles de vitri^Ibles,
~~tipica~~ retaulle medieval
fet amb tintes imprecises
i de dibuix desigual

amb un castell, una digna
i un trobair ~~ben~~ ~~trampat~~ ~~ben~~ plantat
que la bandolina sona
amb respir ~~desquitarrat~~ ^{mol} d'enamorat.

Jo el contemple cada dia
i veia una lantana
del retaulle man^ul
el trist duo que a miig aixe
surra, fill del gran doler
que la dama té al trobair

II

Diri que era un temps darrat de primavera,
d'aquells tan bells com l'arc de Sant Martí,
quan és ^{en} flor la branca de prunera,
quan de la font el vaig é cristal·lí.

Diri que ~~era~~ ^{era} un jorn amb gust de llum i paures,
amb rius i càntics - música d'ocells - ;
un temps darrat pel sol quan deixa caure's
darrunt les roses blanques i els clavells.

Pel bosc espès florien margarides
i els timonets brostaven vora els pins,
els lliris blancs besaven sajalides
i els tous romers rignaven els camins.

El pastoret menava la rabeira
~~tot feia olor de~~
d'esquellerines al coll, devers el prat;
tot feia olor de nova primavera,
tot era ros, daurat, com l'últim blat.

Per l'aire, els xiscles màgics d'oronets,
als becs portant la cèlica blau-rosc
i els rorrimpls filant cantades notes
obrien ja les portes de l'Amor.

Tot era dolç i tendre en la muntanya,
tot era fresc i gai, nou i gentil...
Fins al castell cantava l'espadaunya...
Diu que era un temps qualitat de març i abril.

Dins del castell vivia una senyora,
ja entrada en anys, tot blanc nou llargcabel·l;
al seu esguard, tristor commovedora
i a dins son cor, les caves del castell.

El seu espis, senyor d'aquelles terres,
luc, tot ferreny, l'espasa sempre al peny,
temps era temps ~~que al~~ ^{pell riu} ~~al~~ ^{arriba} ~~era~~ ^{en} ~~feia~~ ^{querves}
sense fruit la pan au des de lluny.

L'esposa, en plors coents sempre anegada,
pregava a un Crist d'ivori, ple d'estil,
tot demanant-li un tast de vida alada
hora el ~~marit~~, en jorns d'over ^{marit} tranquil.

Filla dels dos, creixenda com l'espiça,
dins del castell somnia bella flor,
viola ^{de} humil ~~barba~~ que esclata en la garriga,
llavi vermell, ulls blaus i cabell d'or.

La jove creix i no coneix son pare,
tan bel·licós, ja passa dels quinze anys
i fa sospirs pensant en qui l'empare
abans que al cor no vinguen desengany.

Puix que és son pit la capça d'una perla
i està el seu cor a punt de despertar
serà un pecat gravíssim si s'esberla
i es ~~fa~~ ~~reser~~ ~~per no poder amar~~ ^{en compte d'estimar.}

Fa la senyora vida dolorosa
tot oblidant la filla i no el laurent;
la llum del seny li fuig, no mai gotyosa,
i intenta ~~ser~~ al seu ^{missima} ~~l'arg~~ ^{sofiment.}

I ara la jove quita a les almenes
i esguarda el bos, la serra i l'horitzó
i va filant el cànem de les penes
amb la filora aspriva, sens cançó.

El bosc ombriu li parla d'amoretès;
d'Amor li parla el riu subanis, lluent.
l'estel li ~~parla d'Amor parant les retes~~
i el sol li ~~crema el bes que naix roent.~~
augmenta el foc del bes

III

D'allà d'enllà del bosc tan bast i ombriu
ve un jove net camí del non castell;
té el peu lleuger, non rostre és apadriuol,
vestix de groc, de blau i de vermell.

Salta rocam, xafiga blats i gleses,
passa qarrigues, passa vells vestolls
lluny de destrals i lluny de les esteves
puix que treball no busca, ni rovolls.

Al muscle del lluent, la bandolina,
versos al ~~cap~~ ^{cap} les trobes que sap fer;
canta l'Amor amb música divina
i sap besar i fer-se el llaminer.

I en ser a prop, noveta la muralla,
davant matix dels gòtics linestrals,
~~que~~ inicia una vèrnica cortalla
amb nits i llunes i albes seus dogals.

Callà esperant i fèn un mig nourire
tan delicat com sempre fou l'Amor.
Mirà el castell, pensà li podria viure
i, oh tort!, veié agitar un moscador.

El clar matí lluia verdes branques,
nouava argent la gàrgola en la font;
del ~~fort~~ castell obriren-se les tanques
i quimplant, molt lent, baixava el pont.

Passà el trobador ~~amb~~ ^{amb} preses les arcades
i va enfilat l'escala tot corrent;
les seves cames eren ben alades
i més corria encara el pensament.

Sota el llindar de l'ampla i fonda sala
el trobador per dames fón rebut:
un dolç respir la filla li regala;
la mare, un gai ~~for~~ ^{for} posat ~~per~~ ^{per} ~~l'ingoiunt.~~ ^{l'ingoiunt.}
~~per~~ ^{per} La nitja lluna fent, són les cambrieres
en tot esguardant ~~les~~ ^{les} traces del gentil;
ell saludà amb les més ~~boniques~~ ^{boniques} maneres
agoravat un poc, un tant humil.

I diu: — "jo vinc amb cor ple d'esperança
mix que els camins m'han dut al vostre feu;
jo vinc cantant l'Amor i l'emporança
d'enllà del riu dels rius del Pirineu.

Burque un tranquil ^{recer} ~~recer~~ i cares belles,
burque un cor tendre, ^{obert} ~~obert~~ ^{ben} ~~ben~~ ^{expressiu} ~~expressiu~~;
oï jo veig uns llavis de roses
i ~~una~~ ^{una} tebior d'ocells dintre del ^{sen} ~~sen~~.

Voi, la més jove, ven la Carmesina
que he de lloar amb càntries tots rendits...
Capell en mà, avançant fins la padrina,
besa galant els lliris dels seus dits.

IV

El trobador és jaume de Sant jaume
 i fa tres mesos din dius del castell.
 - ¿ Qui és més feliç que jo, senyors, digan-me?
 ¿ Qui ja és casat, i ensems, encar donzell?

¿ Qui aclarirà, p si pot, l'antic misteri
 de l'home llest que el feren ~~un~~ cristià,
 apadrinat amb festa al baptisteri
 i per l'Amor té el cor mahometà?

¿ Qui sap trobar la vida tota plana
 lluny del brogit d'espases de dos tall
 i va matant la set, matant la gana
 quan fa combats de pau front als miralls?

¿ Qui és en presó ungat per les cadenes
 i alhora és lliure, més que no ^{ho} és el vent?
 ¿ Qui viu amb quig i ~~alhora~~ ^{esperans} passa penes
 que dona al cor un feble sentiment?

¿ Qui està en el cel ^{i el purgea un lleig} ~~voltat de brins dimonis~~?
 ¿ Qui passa fred quan tosta la calor?
 De mes virtuts i danys non testimoni.
 Ningú no estime i vixc pel foc d'Amor."

Els estadants barons, prou l'admiraven
 pel seu posat altiu, pel tarannà...
 Si és àngel o diable mai no saben;
 si irònic és acuri, císic denà.

Malalta està la bella Carmesina
 i té el seu mal posat als plecs del cov.
 Sembla no hi haja al món cap medicina
 per al seu mal puix que ~~llanguixi amb plor~~
 per aixe mal pregon que ~~sema~~ ~~no plet~~
 cixanpla el plor.
 Pel trobador sentix ~~una~~ ansia vera
 i un tal afany i un rem, total deler,
 que si al costat no el té, se desespera
 i més li creix el dol, més el voler.

Ell passa jorns plasant-li la bandola.
 Dins son retret assaja un càntic nou
 i té el desig de córrer més l'andola...
 Tot el castell li sembla un negre pou.

~~L'ample~~
 S'omnia ja menjar raiu de parra,
 el cabrerot.
~~mol~~ ~~primer~~, ~~no~~, ~~tot~~ ~~dur~~
 i aqredolç,
 voltant per viles ermes, de segarra,
 sense espolsar-se mai dels pens la pols.

Passar les nits al ~~ras~~ ^{ras} de les carraques
 i respirar del cel ~~el~~ ^{l'aire} frescal.
 La vida ~~se~~ ^{se} ~~mo~~ ^{mo} ~~lla~~ ^{lla} ~~pro~~ ^{pro} ~~u~~ ^u ~~ti~~
 i el ps cabent i ~~mo~~ ^{la} li pega mal.

Ser lliure ocelleric que canta i ams
 no recordant després - no mai! - amb qui.
 — "Prou l'enfilat rompre i rompent la trama
 me lliuraré d'aquest viure mesquí."

Ja sé que aquesta jove mig cloròtica
 farà un plor gras, tindrà, ^{llarg} ~~un~~ ^{un} ~~des~~ ^{des} ~~mai~~.
 ¿Ducè li hem de fer? Així és la vida gòtica.
 S'ha renovat el temps! Fora l'esglai!!!"

I un dia va la pobra Carmesina
a descansar amb ell son mal d'Amor
perquè de punxes plens ja la rima
no resistia més son gran dolor.

VI

— "Ai, missenyor - li diu - volgut En Jaume;

¿per què em tracten així? Per caritat!

¿El vostre cor no estima ja? Digan-me:

¿M'haveu perdut l'antiga voluntat?"

— "El vostre mal, senyora, és pura glòria.

Patir del cor, plorar pel ser volgut,

és el deler de dames de la Història;

avui no és dany ni pena, que és virtut."

— "El mal que fas, senyor, molt me congria

i sens remei ben tot he de jaquir;

va rregant-me el cor la melengia

i en el lassar ja es pot mon vas obrir."

— "Us digan més, que el cor és jove sempre

i en fet d'Amor no ~~és~~ ^{és} desesperar;

al vostre cor li cal tenir més temps

en lloc de lamentar-se i de plorar."

— "Sou un malvat, cor sec, de molta audàcia,

d'aquells que tenen eren llur esperit."

— "Senyora Carmesina, me feu gràcia;

sempre seren com un roser florit!"

- "Jo estic de vós, mal home, enamorada."

- "Les donzelles tenen ideals?"

però jo he vingut a fer-vos la besada"...

- "Com un diable lleig m'heu causat mal!"

- "Ja passarà amb el temps aqueste dia que vós jutgeu ^{pot ser,} tan malament."

- "Que Déu us ~~tinga~~ ^{alleve} el do de poesia!

Que se us capgiri, foll, l'enteniment!!"

- "Aï, Carmesina bella; que us empare la Verge del Roquer. Jo he de marxar...

Quan des del lluny retorni el vostre pare no florirà ja als ulls l'amarg plorar."

I es dirigi amb somris cap a la porta a part ^{de} ~~del~~ vomen o pelegrí;
la bandolina duia al muscle, tota;
ani al cancell obert ~~fora~~ ^{però} no eixí.

VII

Pel mig del box de pins, moltes les brides,
vienen corrent, volant, uns cavallers.

Es En Pinell, senyor d'hisenda i vides
d'aquest castell on li ha tràgics quefers.

Deu uns alguns àvers brans, gent de conquesta
que ~~de~~ amb justes han vingut buscant descans.

En les batalles m'era una tempesta.

Diu l'enemic: - "Malhaja els catalans!"

Però és secret del Rei que de la gleva
ixquen soldats ferrenys ~~cap~~ ^{vers} l'Orient
i ve En Pinell a organitzar la lleua,
mex fa tants anys no ha vist la seva gent.

Arriba al port i troba porta oberta;
es llança a dins, al pati, a l'empedrat,
s'adona que al castell estan alerta,
i que ^{han} baixat ~~tot~~ ^{per ell} ~~separat~~ el port alçat.

Les castellanes brinquen d'alegria
en veure el cavaller ~~per~~ ara ~~vingut~~ ^{vingut}:
l'espiu i pare que anys i panys no havia
~~la~~ ^{del} cabell ~~tot~~ ^{llarg} i el pel hirsut.
aquest

Tot el castell, de sobte, se transforma
i ara no s'onen versos ni cançons;
pels cavallers tot pren una altra norma:
fan per rovell ballestes; ~~tot~~ ^{esperans...}

El trobador veu-la, l'uiu, s'annaga;
es mira femelleuc word els querrors.
El descobrixen ~~en~~ ^{dintre} d'una obaga
i al pati el porten ^{ve} prests i violers.

L'enmig de tots l'acusen les cambres,
també l'acusen el quaita i el cruces
i tots aquells que li han tingut ~~de~~ ^{primeres}
qui ^{ba} ballar-li més els mans, primeres.

Ot d'En Pinell s'adona que aquest home 11
dins del castell no feia ~~ben~~ ^{proceso} ~~verrà~~
i violent, però, sens que flastome
mana que el poseu dins de la presó.

— "Dins de la càrrec, hui, per gran vergonya,
llencen-lo fons només amb aigua i paiz
que es vasque allí, si vol, picors de ronya,
que es morga allí, si pot, sens capellà!"

I en dir això, la filla que es veigira,
el cov li empen i diu: — "Quin embolic!"
El pare crida fort: — "Ai, filla, mira:
li donarem, si cal, un gran castic."

I alçant els ulls al cel, cap a la torre,
per animar la gent del seu castell
mana a un criat: — "Ver ara, corre!
A la torre posem un bell penell.

Clavem ben alt, molt alt, nostra Senyera;
llhixa al pal major la sang i l'or.
Hem conquerit Atenes, l'encisera
i allí governa amb pau Roger de Flor.

Onegen, doncs, als vents les quatre barres
que és el penó del nostre Catalav;
les nostres mans que sigren unes garres
per defensar l'en senya en terra i mar.

Comencenja la música i les danses;
 tresen, ballant, ballant, cintes i lils;
 deixen, els homes tots, fletxes i llances...
 Sonen, trampetes, flautes i anafilis!

Que siga avui del goig i l'alegria
 el jorn més gran de l'any, el del convit...

La sena amant espasa com s'entria!
 La sena lilla amada ~~es~~ mena el pit!!!

Final ⊗

Allà ^{en un} jorn dels de llaurors
 un nou retacle he manat fer.
 Tindrà les tinteres imprecises,
 serà el dibuix com pingu ser.

Hi haurà un castell i d'una almena
 un trobador serà penjat.

El cel tindrà la lluna plena
~~i un rat penjat, a un roc, un gat, un gat,~~
~~i un gat, a un roc, i un rat penjat.~~

Serà penjat amb deshonra
 per mentider parlant d'Amor -
 o bé amb esport o amb lil d'aram.

Els dies durs de pluja o vent
 el mort farà molt lentament
 penquin-penjam... penquin-penjam...

Ⓟ

7
 Benasal, 5 d'oct, 1952.

12 bis

I fit a fit mirant-la, puix l'aprècia,
el pare, ~~to~~ bon temps, ^{li} diu ~~per~~ després:

— "A ~~per~~ ^{us donare} un espòs, Duc de la Grècia,
que us farà felici, per sempre més."